

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення педагогічної ради

Протокол № ____ від « ____ » ____ 20 ____ р.

Назва закладу освіти

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»

9 клас

для закладів загальної середньої освіти

(на 1 год на тиждень)

Складено на основі модельної навчальної програми «Всесвітня історія. 7-9
класи»

(авт. Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О.
О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.)

рекомендованої Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 27 листопада 2023 року № 1449)

Складено вчителем/вчителькою: [ПІБ]

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Загальна характеристика курсу

Курс «Всесвітня історія» для 7-9 класів є продовженням систематичного вивчення історії в закладах загальної середньої освіти й розроблений на основі модельної навчальної програми «Всесвітня історія. 7-9 класи» (автори: Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 27 листопада 2023 року № 1449), та Державного стандарту базової середньої освіти. Навчальна програма розрахована на вивчення предмета обсягом 1 година на тиждень у 8 класі.

Особливості курсу: відповідність вимогам систематичного вивчення історії та громадянської освіти; вивчення матеріалу в широких хронологічних межах - від к. XVIII до поч. XX ст.; хронологічний і змістово-логічний принцип викладу; синхронний розгляд подій у різних частинах світу та на теренах України; висвітлення подій історії України з урахуванням територіальної цілісності України (у межах сучасних кордонів).

Навчальна програма дає змогу викладати курс, дотримуючись однієї або декількох наукових історичних концепцій на вибір учителя/вчительки.

2. Мета та завдання курсу

Освітня мета курсу - сприяння формуванню в учнів та учениць загальнолюдських цінностей завдяки створенню уявлень про минуле людства та України, розвитку почуття патріотизму й гідності, поваги до прав і свобод людини; ознайомлення з процесами формування та розвитку людського суспільства, взаємовідносин людини із суспільством і природою.

Завдання курсу - формувати усвідомлене вивчення історії, необхідний поняттєвий апарат і навички дослідницької діяльності відповідно до вікових особливостей учнів; розвивати здатність до практичного застосування набутих компетентностей у повсякденному житті.

3. Очікувані результати навчання

Для досягнення мети курсу учні та учениці мають досягти таких обов'язкових результатів навчання:

- удосконалення історико-хронологічного мислення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, явищами й процесами;
- формування засад геопросторового мислення, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури й довкілля;
- формування ключових елементів критичного мислення, робота з різними джерелами інформації;

- системне мислення, розуміння множинності трактувань минулого й сучасного, зіставлення інтерпретацій;
- усвідомлення ціннісного компонента: власної гідності, прав і свобод, толерантності, протидії дискримінації;
- дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія між учасниками освітнього процесу.

У програмі очікувані результати навчання за кожним розділом і темою умовно згруповано за трьома компонентами й позначено аббревіатурами:

- ГР1 - знаннявий компонент (хронологічні межі, дати, факти, поняття й терміни, персоналії);
- ГР2 - діяльнісний компонент (уміння працювати з джерелами, картою, аналізувати, порівнювати, характеризувати, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки);
- ГР3 - ціннісний компонент (формулювання й обстоювання власної думки, оцінка історичних подій і постатей, усвідомлення значення історичного досвіду для сучасності).

4. Ключові та предметні компетентності

Відповідно до Додатка 17 Державного стандарту базової середньої освіти учні та учениці комплексно формують ключові компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання впродовж життя; громадянську та соціальну компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність.

А також предметні компетентності:

- хронологічна компетентність - орієнтування в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків;
- просторова компетентність - орієнтування в історичному просторі, виявлення взаємозалежностей у розвитку суспільства;
- інформаційна компетентність - робота з джерелами історичної інформації, визначення їх надійності;
- логічна компетентність - застосування теоретичних понять для аналізу історичних подій і явищ;
- аксіологічна компетентність - оцінка історичних подій і постатей, осмислення зв'язків між історією і сучасністю.

Спільними вміннями для всіх ключових компетентностей є: читати з розумінням; висловлювати власну думку усно й письмово; критично та системно мислити; творити; проявляти ініціативу; логічно обґрунтовувати позицію; конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; приймати

рішення; розв'язувати проблеми; співпрацювати з іншими. Усі зазначені вміння інтегровані в основну частину програми.

5. Структура курсу

Структура курсу «Всесвітня історія. 9 клас»:

- Повторення. Вступ;
- Розділ I. Європа, Америка і світ наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.;
- Розділ II. Європа, Америка і світ у 50—70-ті рр. XIX ст.;
- Розділ III. Європа, Америка і світ наприкінці XIX — на початку XX ст.

Структура курсу дає змогу гнучкого поділу матеріалу на теми: у межах загальної річної кількості годин (1 година на тиждень) учитель/вчителька самостійно визначає час для роботи над кожним розділом. Зазначені розділи курсу синхронізуються з відповідними розділами програми курсу «Історія України».

6. Шляхи реалізації програми

- використання активних та інтерактивних методів навчання;
- поєднання урочної та позаурочної діяльності, офлайн- та онлайн-засобів навчання;
- використання підручника, додаткових матеріалів і самостійний пошук інформації, зокрема в інтернеті;
- поєднання індивідуальної та групової роботи (парної, малих і великих груп);
- активне використання дослідницької роботи, реалізація учнівських проєктів;
- поєднання теоретичної та практичної роботи через творчі й практичні заняття;
- розвиток критичного мислення на матеріалах минулого й сучасності;
- використання життєвих ситуацій, кейсів, рольових і ситуаційних ігор, форум-театру;
- застосування вчителем/вчителькою власних, експериментальних, творчих форм роботи.

ОСНОВНА ЧАСТИНА ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 9 КЛАС

Повторення. Вступ

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знаннясвий, ГР2 - діяльнісний, ГР3 - ціннісний компоненти)	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Модерна доба. Періодизація. Хронологічні межі. Джерела історії Модерної доби. Підручник — один з інструментів опрацювання курсу.	ГР1: - Називає хронологічні межі Модерної доби. - Наводить приклади різних видів історичних джерел Модерної доби. - Розуміє й застосовує терміни «Модерна доба», «довге ХІХ ст.», «модернізація». ГР2: - Встановлює віддаленість і тривалість подій; розв'язує хронологічні задачі. - Користується періодизацією й підручником; застосовує історичну карту. - Описує потенційно найважливіші зміни історичного періоду. ГР3: - Усвідомлює, для чого вивчатиметься курс. - Висловлює власну думку щодо зв'язку всесвітньої історії та історії України.	Фронтальна робота: вступна розповідь, дидактичні ігри, дискусія «коло ідей». Індивідуальна робота: добір інформації, застосування нових термінів, перегляд документальних фільмів. Груповою робота: підготовка повідомлень («Періодизація Модерної доби»). Диференціація: різномірівневі завдання. Практичне заняття. Узагальнення та контроль.

Розділ І. Європа, Америка і світ наприкінці ХVІІІ — у першій половині ХІХ ст.

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знаннясвий, ГР2 - діяльнісний, ГР3 - ціннісний компоненти)	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
«Старий порядок». Французька революція кінця ХVІІІ ст. Конституційна монархія. Республіка. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. Якобінська диктатура. Директорія. Війни Наполеона Бонапарта. Консульство. Імперія. Віденський конгрес. «Священний союз». Режими реставрації та реакції.	ГР1: - Називає дати Французької революції, режиму Директорії, імперії Наполеона, «трьох славних днів», «Священного союзу», «Весни народів», Віденського конгресу. - Розуміє й застосовує терміни: «старий порядок», «якобінці», «Директорія», «континентальна блокада», «консерватизм»,	Фронтальна робота: бесіда, дискусії («Чи можна Французьку революцію називати Великою?» тощо), есе, перегляд фільмів. Індивідуальна робота: синхроністичні таблиці, аналітичні записки. Груповою робота: повідомлення («Якобінська диктатура», «Весна народів», «Сімон Болівар»), віртуальний

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знаннєвий, ГР2 - діяльнісний, ГР3 - ціннісний компоненти)	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Революційні рухи 20—30-х рр. XIX ст. (Греція, Італія, Іспанія, Росія, Бельгія, Франція, Польща). Утворення незалежних держав у Латинській Америці. США в першій половині XIX ст. «Доктрина Монро». Розгортання індустріальної революції у Західній Європі. Залізничне будівництво. Велика Британія — «майстерня світу». Класицизм, ампір, романтизм. Консерватизм, лібералізм, соціалізм, націоналізм. Парламентські реформи у Великій Британії. Чартизм. Османська імперія, Персія: спроби подолання відсталості. Колоніальна експансія. Великий голод в Ірландії. Завоювання Алжиру Францією. Розширення володінь Англії в Індії. Перша «опіумна» війна в Китаї. Згорання работоргівлі. Загарбання Російської імперії (Бессарабія, Фінляндія, Польща, Кавказ). Революції 1848—1849 рр. у Західній і Центральній Європі. Національні рухи слов'янських народів.	«лібералізм», «соціалізм», «націоналізм» та ін. - Дає характеристику персоналіям: Дантон, Робесп'єр, Наполеон Бонапарт, Меттерніх, Сімон Болівар, Мадзіні. ГР2: - Демонструє знання перебігу Французької революції, революційних рухів 20—30-х рр., чартизму, революцій 1848—1849 рр. - Описує вплив індустріальної революції на повсякденне життя; пояснює мету «Священного союзу», сутність «Доктрини Монро». - Позначає на карті напрямки походів Наполеона, територіальні зміни; аналізує зміст Декларації прав людини і громадянина 1789 р. - Визначає наслідки розгортання індустріальної революції у Західній Європі; з'ясовує відмінності мистецьких стилів. ГР3: - Оцінює роль Французької революції як поштовху до модернізації соціальної і культурної сфер життя Європи. - Висловлює власну думку щодо впливу подій у Франції на формування загальнолюдських цінностей.	музей, порівняльні мінідослідження. Диференціація: різноманітні завдання, робота з картою. Практичне заняття. Узагальнення та контроль.

Розділ II. Європа, Америка і світ у 50—70-ті рр. XIX ст.

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знаннєвий, ГР2 - діяльнісний, ГР3 - ціннісний компоненти)	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Друга імперія у Франції. Внутрішня політика і зовнішня експансія. Франко-пруська війна та її наслідки. Парламентські реформи в Англії. Колоніальні загарбання. Сипайське повстання в Індії.	ГР1: Називає хронологічні межі Другої імперії у Франції, Сипайського повстання в Індії, Кримської війни, об'єднання Італії та Німеччини, реформ у Росії, громадянської війни в США, «Доби Мейдзі».	Фронтальна робота: евристична бесіда, дискусії («Чому Англії вдалося підкорити і утримати Індію?» тощо), есе. Індивідуальна робота: хронологічні таблиці, аналітичні записки. Групова робота: повідомлення

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знансєвий, ГР2 - діяльнєсний, ГР3 - цїннєсний компоненти)	Види навчальної діяльностї, орієнтовні приклади
Кримська війна та її наслідки. Українці в Кримській війні. Утворення Німецької імперії та королівства Італія. Битва під Сольферино. Створення МКЧХ. Трансформація Австрійської імперії в Австро-Угорщину. Нові Балканські держави. Реформи 60—70-х рр. XIX ст. в Російській імперії. Суспільні рухи. Приборкання народів Кавказу. Загарбання Середньої Азії. Громадянська війна в США і «Реконструкція» Півдня. «Доба Мейдзі» в Японській імперії.	- Розуміє й застосовує терміни: «двопартійна система», «народники», «сипаї», «аболіціонізм», «гомстед», «Доба Мейдзі». - Дає характеристику персоналіям: королева Вікторія, Наполеон III, Авраам Лінкольн, Джузеппе Гарібальді, Отто фон Бісмарк, Олександр II, Муцухіто. ГР2: - Демонструє знання перебігу франко-прусської війни, Кримської війни, утворення Німецької імперії та королівства Італія, громадянської війни в США. - Пояснює причини піднесення Пруссії, проведення реформ у Російській імперії, підкорення Індії Англією. - Позначає на карті колоніальні загарбання, перебіг воєн, територіальні зміни; порівнює кріпацтво в Росії й рабство в США, процеси об'єднання Німеччини й Італії. ГР3: - Формулює історичне значення утворення Німецької імперії. - Висловлює власну думку щодо впливу скасування рабства на суспільну думку Нового та Старого світу.	(«Поява Червоного Хреста», «Тисяча Гарібальді»), віртуальний музей «Кримська війна», порівняльні мінідослідження. Диференціація: різнорівневі завдання, робота з картою. Практичне заняття. Узагальнення та контроль.

Розділ III. Європа, Америка і світ наприкінці XIX — на початку XX ст.

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знансєвий, ГР2 -- діяльнєсний, ГР3 - цїннєсний компоненти)	Види навчальної діяльностї, орієнтовні приклади
Монополізація економіки. Зростання ролі держави. Завершення формування індустріального суспільства. Третя республіка у Франції. Справа Дрейфуса. Німецька імперія: перехід до «світової політики». Втрата Великою Британією промислової першості.	ГР1: - Називає час завершення формування індустріального суспільства, утворення військово-політичних союзів, революцій 1905—1907 рр., Молодотурецької, Іранської, Сінхайської революцій. - Розуміє й застосовує терміни: «імперіалізм», «монополія»,	Фронтальна робота: розповідь, дискусії («Монополізація економіки: переваги й недоліки» тощо), есе, перегляд фільмів. Індивідуальна робота: структурно-логічні схеми, аналітичні записки, репортажі. Групова робота: повідомлення («Поділ

Зміст навчального предмета / теми	Очікувані результати навчання (ГР1 - знаннясвий, ГР2 -- діяльнісний, ГР3 - ціннісний компоненти)	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Колоніальна експансія. Національно-визвольна боротьба ірландців. Суецький канал. Національно-визвольний рух в Індії. Італія: «ера Джолітті». Економічне піднесення США. Антитрестівське законодавство. Режим сегрегації. «Справедливий курс» Т. Рузвельта. «Нова демократія» В. Вільсона. Російська імперія: наздоганяльний розвиток. Поразка у війні з Японією. Революція 1905—1907 рр. Столипінські реформи. Австро-Угорщина — дуалістична монархія. Початок японської територіальної експансії. Спроби модернізації Китаю. Повстання Іхетуань. Сінхайська революція. Модернізація Османської імперії. Молодотурецька революція. Іранська революція. Колоніальний розподіл Африки. Фашодський інцидент. Англо-бурська війна. Утворення військово-політичних союзів (Троїстий союз і Антанта). Міжнародні кризи початку XX ст. Масова освіта. Технічні винаходи. Науково-технічна революція межі XIX—XX ст. Архітектура. Мода. Емансипація жінки. Масова культура. Олімпійські ігри. Від реалізму до імпресіонізму та авангардизму.	«трест», «синдикат», «світова політика», «сегрегація», «імпресіонізм», «авангардне мистецтво» та ін. - Дає характеристику персоналіям: Т. Рузвельт, В. Вільсон, Вільгельм II, Микола II, П. Столипін, Сунь Ятсен, П'єр Кубертен. ГР2: - Виокремлює й описує процеси монополізації економіки, зростання ролі держави, завершення формування індустріального суспільства. - З'ясовує причини «відкриття» Китаю, сутність справи Дрейфуса, режиму сегрегації в США. - Позначає на карті колоніальний розподіл Африки, японську експансію, наслідки поразки Росії у війні з Японією. - Встановлює причини економічного піднесення Німеччини й США, поразки Росії у війні з Японією, розколу держав на військово-політичні союзи; характеризує реформи Ллойд Джорджа, столипінські реформи. ГР3: - Формулює історичне значення культурного спадку епохи, розвитку руху за права жінок. - Висловлює власну думку щодо того, чому колоніальне питання на початку XX ст. загрожувало миру у світі.	Китаю на сфери впливу», «Рух суффражисток», «Антанта»), порівняльні мінідослідження, підготовка стрімів/вебінарів. Диференціація: різнорівневі завдання, робота з картою. Практичне заняття. Узагальнення за розділом і за рік.

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Оцінювання навчальних результатів учнів та учениць

Оцінювання — процес встановлення рівня навчальних досягнень учнів та учениць в опануванні змісту предмета, умінь та навичок відповідно до вимог навчальної програми. Оцінювання спрямоване насамперед не на перевірку рівня засвоєння матеріалу, а на вимірювання динаміки змін у процесі його опанування, і спирається на очікувані результати (ГР1, ГР2, ГР3), закладені в програмі відповідно до наскрізних умінь та ключових і предметних компетентностей.

У процесі опанування курсу використовуються поточне (формувальне) та підсумкове оцінювання.

Поточне (формувальне) оцінювання спрямоване на формування навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня/учениці; передбачає вироблення зрозумілих цілей навчання, налагодження конструктивного взаємозв'язку з учнями та ученицями, постійне коригування навчального процесу відповідно до результатів.

Підсумкове оцінювання — комплексне оцінювання результатів учня/учениці за кількома параметрами з метою визначення рівня засвоєння матеріалу, набуття вмінь і компетентностей та виставлення відповідних балів. Рекомендується проводити підсумкове оцінювання після завершення вивчення розділу, наприкінці семестру та навчального року, використовуючи різні форми — від самооцінювання чи взаємооцінювання до багатобальної системи, зокрема інтерактивні форми (дискусії, конференції тощо).

Форми та види оцінювання, критерії мають бути відкритими й зрозумілими для учнів та учениць. Оцінювання є етапом, спрямованим на розвиток, а не лише на контроль.

Створення закладом освіти навчальної програми з предмета

Відповідно до модельних навчальних програм учитель/учителька або педагогічний колектив може розробити власну навчальну програму з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти та цієї програми. Розроблена навчальна програма потребує затвердження педагогічною радою закладу освіти, де вона впроваджуватиметься.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. Нормативно-правові документи та методичне забезпечення:

1. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898).
2. Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7—9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.), рекомендована Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 27 листопада 2023 року № 1449).
3. Процедури та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти в історичній та громадянській освітній галузі (відповідно до чинних рекомендацій МОН України щодо оцінювання учнів 5–9 класів НУШ).

II. Навчальна література (Підручники, що забезпечують зміст програми):

1. Всесвітня історія : підруч. для 9-го кл. закл. загал. серед. освіти / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. — Харків : Вид-во «Ранок».
2. Всесвітня історія : підруч. для 9-го кл. закл. загал. серед. освіти / О. Е. Охредько та ін. — Київ.
3. Всесвітня історія. Новий час (кінець XVIII — початок XX ст.) : хрестоматія / уклад. О. В. Гісем. — Харків : Ранок.